

Archeologienota

Merelbeke Fraterstraat 37B

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

8-2-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen te Merelbeke Fraterstraat 37B (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein heeft een totale grootte van 4794m² en bevindt zich aan Fraterstraat 37B in Merelbeke te Oost-Vlaanderen. Het volledige plangebied is in gebruik als bedrijventerrein: een toegangsweg, een kleine groenzone en een parking in de westelijke helft van het terrein; op de centrale en oostelijke zone van het plangebied bevindt zich een gebouw (727m²), een loods (1071m²), groenzones langs de perceelsgrenzen en het vervolg van de toegangsweg. De toegangsweg en parking hebben een totale grootte van ca. 1200m², de verschillende groenzones hebben een gezamenlijke oppervlakte van ca. 2000m². Op het plangebied is ook een hoogspanningscabine aanwezig. Het terrein is toegankelijk via de westelijke zijde langsheen de Fraterstraat en wordt verder aan de oostelijke zijde begrensd door de spoorwegverbinding Gent-Brussel. Ten noorden van het studiegebied situeert zich een kantoor met parking en loods. Ten zuiden kan een privé woning met tuin waargenomen worden.

De oudste cartografische bron, de Villaretkaart uit 1745-1748, situeert het plangebied als onderdeel van een groter bos. De daaropvolgende decennia neemt het bosbestand geleidelijk af en wordt het plangebied geleidelijk getransformeerd in landbouwgrond. In 1911 was de spoorlijn die het plangebied ten oosten begrenst reeds aanwezig. Pas op de kaart van 1937 wordt voor het eerst bebouwing afgebeeld op het plangebied, vermoedelijk een serre die zich centraal langsheen de zuidelijke grens bevindt. Op de luchtfoto van 1971 lijkt het grootste deel van het plangebied bebouwd met serres, die zich ook verder naar het zuiden uitstrekken. Dit is duidelijker te zien op de luchtfoto van 1979-1990; de serres hebben zich nog uitgebreid op het plangebied, in de westelijke helft zijn een gebouwtje en verhardingen aanwezig. Eind 20ste eeuw moet de site een totale transformatie hebben ondergaan, want op de luchtfoto van 2000-2003 zijn geen serres meer te zien en is reeds een deel van de huidige inrichting aanwezig. In 2012 vinden er opnieuw grootschalige werken plaats en krijgt het terrein zijn huidige uitzicht. Tweede helft 20ste en begin 21ste eeuw hebben er dus al meerdere bouwcampagnes plaatsgevonden op het totale plangebied (bouw serres en aanhorigheden – afbraak serres en aanhorigheden – gefaseerde ontwikkeling van de huidige bebouwing en verharding), die ongetwijfeld gepaarde gingen met een bepaalde bodemimpact.

Het plangebied bevindt zich op de oostelijke flank van de uitloper van een noord-zuid georiënteerde heuvelrug. Deze situeert in een brede bocht van de natuurlijke loop van de Schelde, die ten westen van Merelbeke van zuid naar noord loopt om vervolgens met een ruime bocht naar het oosten en verder naar het zuiden zijn loop ter vervolgen. Het plangebied is op ruime afstand van de Schelde en diens vallei gelegen. Het terrein toont een licht dalend verloop van west (ca. +16,77m TAW) naar oost (+16,39m TAW), waarbij de westelijke zone duidelijk iets hoger is gelegen dan de rest van het terrein. De bodem ter hoogte van het plangebied wordt gekarteerd als kunstmatige gronden, waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel door menselijke ingrepen gewijzigd of vernietigd is, maar

oorspronkelijk moet zich hier vermoedelijk een (matig) droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont bevonden hebben. Bij controleboringen uitgevoerd in het kader van de opmaak van een archeologienota voor een projectzone net ten zuiden van het plangebied, werd op het perceel dat aansluit op de zuidelijke grens van het plangebied slechts in 1 boring deze oorspronkelijke bodem aangetroffen, op een diepte van 60 à 65cm onder maaiveld, en afgedekt door een recent verstoord pakket. De andere boringen toonden een verstoord bodemprofiel aan tot minstens 120cm onder maaiveld. Dit betekent dat er reeds aanzienlijke verstoringen hebben plaatsgevonden op dat perceel, dat een gelijkaardige landschappelijke ligging én historische ontwikkeling kent als het plangebied. Het serrecomplex dat tot eind 20ste eeuw aanwezig was op het plangebied, spreidde zich ook uit naar dat perceel. Na de afbraak werd het perceel echter niet meer bebouwd, maar kwam het in gebruik als grasland. Dat betekent dat op het huidige plangebied, waar na de afbraak van de serres, wel nog grootschalige bouwcampagnes plaatsvonden, minstens een zelfde graad van verstoring aanwezig zal zijn als op het perceel er net ten zuiden van.

Er is geen archeologische informatie van het studiegebied zelf of de directe omgeving ter beschikking. Wel kan gesteld worden dat de regio minstens sinds de metaaltijden werd gefrequentieerd door de mens. Steentijdsites werden vooralsnog nog niet aangetroffen in de ruime omgeving. Bij projectie van de gekende CAI Locaties op de hoogtekkaart, is te zien dat er geen specifieke voorkeurlocaties zijn voor de gekende archeologische sites. Zowel in de Scheldevallei als op de hogere, droge gronden erbuiten zijn sites gekend. Louter naar dit gegeven gekeken, dus zonder rekening te houden met de gegevens verkregen van de controleboringen, kan aan het plangebied een gemiddelde archeologische verwachting toegekend worden voor sites met grondsporen.

Op het plangebied wordt een deel van de bestaande inrichting afgebroken en heraangelegd. De toegangsweg langs de noordzijde, de hoogspanningscabine en de loods in de oostelijke helft van het terrein, en een deel van de groenzone in het zuiden blijven behouden. In de westelijke helft van het studiegebied wordt de bestaande parking heraangelegd en uitgebreid tot 36 parkeerplaatsen, met daartussen enige groenaanleg. Centraal wordt het gebouw afgebroken en vervangen door een nieuwe kantoorruimte met een totale grootte van ca. 573m². Het geheel wordt gefundeerd op paalfunderingen en een vloerplaat. Bijkomend worden enkele nieuwe nutsleidingen en -voorzieningen aangelegd. Ter hoogte van het gebouw zal het terrein tot een maximale diepte van ca. 40cm uitgegraven worden, met plaatselijk diepere, puntsgewijze en/of sleufvormige ingrepen voor de paalfunderingen en nutsvoorzieningen. De parking zal bestaan uit klinkerverharding waarvoor tot een maximale diepte van ca. 30cm uitgegraven zal worden.

Hoewel het plangebied zich bevindt op een potentieel interessante archeologische locatie, op de flank van een hogere rug in een bocht van de Schelde, hebben de controleboringen op het perceel net ten zuiden duidelijk aangetoond dat er een diepgaande verstoring aanwezig is. Slechts op 1 locatie werd hierbij de moederbodem aangetroffen, op een diepte van 60 à 65cm, dit is dus aanzienlijk dieper dan de diepte van het grootste deel van de geplande werken. Bovendien wordt op het plangebied een nog grotere verstoring verwacht, gezien de herhaalde bouwcampagnes die hier de laatste jaren hebben plaatsgevonden. Eventuele archeologische sporen zullen hierdoor vernield zijn.

Verder vooronderzoek op het plangebied zal bijgevolg niet leiden tot kennisvermeerdering, en wordt dus niet geadviseerd. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder

archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.